

# AZ IDEGENSÉG

M O L N Á R C S. A T T I L A

Lefekvés után jóval a késő éjben, ezen bizonytalanságos órák légi kötélre hágyva lábujjhegygel, közvetlenül elalvásom előtt föltartott karokkal várakozom a delejes álomra. Mintha csak jelképesen is földadnék valami hosszan tartó s immár reménytelennek látszó nappali harcot, mintha csak aláfektettem volna valóságosan is előző napi, esendő tetemet a sokszor megfigyelt, ismerősségében is idegen, ablakomon beszűrődő utcafény hármasszlopjának.

Januárban különös dolog történt.

Egyik éjkezőpen emberi talpak csattogására ágaskodtam föl; a hangritmus közvetlenül a fejem mögött, az utcafalon túlról áradt felém. Ittasan még az odaáti félhomálylokál borától, az ottani lét légkörének igazától ágaskodtam föl most a talpak csattogására egészen a beszűrődő hármasszlop vájatainak árnyredőibe kapaszkodván szinte a plafon síkja alá.

S ekkor hihetetlen hirtelenséggel a csönd ólompaplana szakadt reám. A hangkalapács szaggatott ütemét nem hallhattam többé, meglehet az is, hogy a sebes sodrú, álombéli cselekménysor lezárását akarta tudtomra adni, s érezhettem azt is csalhatatlan ösztönnel, hogy ama néhány hátramaradott órával hajnalig se gazdagabb, se pedig szegényebb nem lehetek most már . . .

Idegrendszerem gyöngypókhálóján fogtam föl az esetleges veszélyt; talán túl az ablaküvegem kettős vásznán, a téli utca húsába húzódva figyelik középkori cérnafüggönyöm rezzenéseit, megbánva immár korábbi óvatlanságukat, azt, hogy oktalan zajt ütve kihalásztak az álom örvényes vizeiből, vagy . . .

S akkor azonnal bezúzódtott a dupla ablak utcaleskelő ekránja.

Az egészen közlőrlől hajított tégladarab, akár valami jégborotva, végigsiklott az ébenszín íróasztalomon, magával sodorva néhány pergamenszín régi könyvet, újságot, poharat, cigarettát.

Aztán még sokkalta súlyosabb, sokkalta ólmosabb csönd dunnája fölöttem. Fojtogató, kíméletlen, lélegszívó némaság.

„MID VAN,  
AMIT NEM KAPTÁL?”

– áll Mózes I. 4. 7. könyvében, az Írásban.

A betört ablakon át azonnal gyilkoló hidegség bénított meg, kötött erős gúzsba, a sokágú csillagszakadás pedig, akár valami hűvös-bűvös éjjeli, rejtelmes üreg ontotta gyomorvadását bőséggel.

Pedig a rablás idejét éppen e hajnalra terveztem, arra az órára, amikor – ha fölérzel hánykolóva a mély álom hóbörgő hullámaiból – félelem szorongatja szívedet a veszedelmes reggel közelségétől, oly fenyegetőnek érzed azt, hogy már-már belesüppedsz bizonytalan talajába, ám szemedet ekkor még nem éri semmi fény, se derengés. E hajnali pillanat még semmiképpen sem nevezhető szürkének, s távol a verestől, színmeghatározás tekintetében inkább fekete, híves korom.

Az állandóságot egyedül a hamislelkűek képesek elviselni.

A benne élést én kizárólag az órainga sétálójához, avagy a szorgos árnyékmozgás vissza-visszatérő, fekete-fehér filmbéli ismétlődéséhez hasonlítanám. Mégis, végeredményben létezik olyan pillanat, amikor úgy rémlik, hogy sehol a világon nincsen oly kihalt, elszigetelt térség, ahol ne lenne valamilyen élőlény. S ezek mind sorjában lábaikat emelgetik ritmusosan; a százlábú és más rovarrokonai sebesebben, a gilisztaféle családbeliek pedig hastornával haladnak előre.

Soron vagy, hát figyelmeztess: Ne feledkezzél meg a világért se teljesen a széles sivatagok lakóiról, a sokféle partokat áztató tengerek állatvilágáról, sem pedig a vakító sarkok tájainak faunájáról.

Ismerem az észjárásodat, de nem viselhetek semmiféle lopott fegyvert a fősorolt helyeken.

Most az ablakomat zúzták be elvetemült emberek.

Azon az úton meg, amelyre legtöbbször lép a lábad – akár télvíz idején, akár rekkenő nyáridőben –, hát ott, ahová lép a lábad, legtöbbször egy kiválasztott pillanat kiválasztott töredékében, figyelmed lankadásával valami zugból, árnyékos rejthelyről vagy észlelhetetlen kőszikla alól egyszeribe utánad veti magát az Idegenség . . .

Nem lehet ő más, megérzésem szerint, mint ugyanaz az ablakbeverő Valaki az éji utca talajából, ugyanő, senki más.

Titkolt úti ösvényeiden, kobaltszín ablakod mögött – ne hidd azt mégsem, hogy csak ott, mert leselkedik rád egyéb búvóhelyeken is, mondjuk, a szomszédok burgyingos kiskertjeiben, szemével kísér a tornyos dombok magasságából, sőt a sajátodnak hitt és vallott padlásplafon ajtajából is fáradhatatlan szorgalommal és kitartással –, jól ismeri minden mozdulatodat, jól hallja valamennyi seppegőn elejtett szavadat, talán még csapongó gondolataidba is beleolvas pontos részletességgel minden időben. Valami előtted fölfoghatatlan megbízatásból, valami szigorú parancs értelmében válik szimatoló árnyékkodá . . .

Ármánykodás, léleksorvasztó kufárkodás, látomásos képzelgés – gondolod.

De mégsem!

Legtöbbször a legnagyobb előszeretettel eldugott, kiégett háztömb hajója mögül figyel, vagy egy májamba-vesémbe látó lőrésen át tart szemmel, amögött kuksol óraszám, mindaddig, amíg meg nem jelenek szemsugarában. Bűvös távcsővel követ innen is, meg se rebbenve, parancs szerinti alapossggal . . .

Útjaim, tévelygésem így előtte teljességgel ismeretessé válnak, térképeim keresztekkel jelöli meg azokat a helyeket, ahol éppen tartózkodom különböző időpontokban, vagy ahonnan leselkedése legkevésbé lenne föltűnő, szembeötlő, gyanús.

A közelemben így viselkedik az Idegenség: állandó távolságot tart fönn, ha látod, beavatatlanul is azt gondolhatnád, hogy feszes spárgán vezetgetem mindenhová, és hogy én vagyok az egyetlen teremtmény, akinek szavára hajlik, akit mégis-mégis gyehehnára szán . . .

Nem akkor szokott ő elhagyni időlegesen, amikor házamba lépek előle, nem is akkor, amikor más, népesebb város embersűrű közegébe menekülvén szökök előle; gazdagabb, szebb, lélekfürdetőbb tájakra is vélem tart.

Érkeztétől – jóval ablakom bezúzása előtt már – nem múlt el az idő egyetlen apró részlete sem nélküle. Vagy az én riadalmas szemem vette őt észre, igaz, nehezen és lopva, vagy gondolataimba furakodott be akaratom ellenére is, amúgy, kalózosan. Ő tette vélem azt is, hogy kezem-lábam rángatózott időnként, sőt még éjszakánként is egyre szétcincált az idegesség, a tojásközép színű villanykörte meg addig égett fölöttem, amíg a nappali világoosság el nem rabolta fényét.

Az Idegenség, mihelyt csak szemem előtt jelentkezett rejtve bár, de annál nagyobb kisugárzással, kányafejet viselt, mozgékonyaságtól csomós,

izomínhúrú nyakát előrefúrva gonoszul hatolt mágneses mezőmbé. Állandó lakásául mindenkor biztonságos helyet választott.

Olvasom tovább a Példabeszédeket:

„SÍRBA VIVÓ AZ Ó HÁZA

MELY LEVISZ A HALÁLNAK HAJLÉKÁBA.”

Hatalmas, egérrágtá könyvféle ez a Párbeszédék, talán akármikor agyonnyomhatnám vele, gondolom botorul, de mégse teszem. Minek is ejtenék foltot a lelkemen?

A bizonytalanságtól megzavartatva – mert hiszen minek is tagadnám, abba vetett ez a kegyetlen élőlény – fegyvert szögeztem mellének egy üres éjjeli órán (te ne tedd soha!) fegyvert szögeztem tűnékeny figurájára elszántan, és sebet ejtettem rajta.

A seb akkora lehetett, mint egy cigizsarát, s ennek tüzétől-melegétől szenvedhetett is keveset.

Vére nem hullott, vére nem folyt ki sáfrányszín bőre alól, mereven, görcsökben állott oldalában a késsel, úgy tett, mintha csodálkozna. A kés pengett oldalában, akár a beütött szög.

Széles utca, keskeny utca, népes utca, döglött utca. Hová menekíthetném immár pattanékony, kifigyelt életemet?

De az Idegenség percek múltán távolabb fölborul, íme, látni most, mint forgolódik-hánykolódik a kés sebétől, kezem sebétől. Fetreng egyre megveszedett állat módjára járda-ágya peremén.

Seblázad lesz majd, kiáltok feléje, kínok kínjai kötöznek össze árnyékokskám, a szenvedésedtől többé által nem hághatod házam küszöbét! Portámra be nem léphetsz többé, most már nem félek tőled, nem félek immár recehályogszemedtől se, rejtekhelyeid titkosságától se. A kínok ágyában nyavúkolsz majd megbízó gazdád büntetéskontrollja alatt. Sehol másutt.

Így tanítottak gyerekkoromban: Ha megsejted, hogy előtted, mögötted, vagy bárhol a közeledben leküzdhetetlen torlaszok, haláli akadályok, vizesárcok, robbanó mező, avagy egyéb buktató hurok van, akkor azonnal lépjél oldalt, válaszd a bal, esetleg a jobb irányt. Ez az egyetlen módja annak, hogy biztonságos utcasarkok, óvó kerítések elfedő árnyékába állhatsz, védelmükben teljesen megszűnhet szorongásod, menekülés kiváltotta zihálásod . . .

Egyre kételkedem; az Idegenség halála még igen bizonytalan mégiscsak, eljöhet még lakásomra akár sebesülten is bosszúvágtyól ostorozva. Eljöhet hamar, s Ancus-Mancusnak nevezvén magát mikroleifet képes csinálni lelked talajáról. Betolakodva, majd minden bizonnal kifordít

soványka vagyondból, pénzed, ékszered hiába rekkented be majd majdan páncélládába, kiszedegeti, kivarázsolja onnan.

Akárhogyan is viselkedjél véle szemben, legyél bár bizalmatlan a végsőkig, akkor is föltöri lakásodat, bármily jól bezártad is azt. Éppen éberséges álmod alatt tör rád éjközépen, vagy ha messzi vidékre utaznál, akkor is nyomodba ered. Ismeri ő jól az ajtózárok nyitját, s ha már belép oda, ahol ételed áll, fölfalja azt egyetlen morzsáig, hogy erőt nyerjen további salabakterkodásaihoz. Aztán behatol oda, ahol ágyad áll megvetve, s szeretőd mellére fészkel mindenkinél szilajabbul, a nappaliban meg legszebb ruhádat aggatja magára, és ha ilyenkor leped meg, éred tetten ördögi cselekedetében, akkor füled hallatára rád förmed:

„Hallod-é, te verébféjű, ezentúl ez lesz a magam háza, a magam palotája, a magam hajléka örökkön-örökké! Fegyverrel védelmezem, árkokat, aknakerteket húzok köréje. Széles, mélységes árkot – magyarázza hévvel –, abban majd jegeces víz áramlik-dermedgél folyton-folyvást. Még nyáron is, a félelmetes aszályok idején, a kánikula poklában. Belevész oda mind a szánakozó vagy acsarkodó szomszédság közel lépvén a széléhez, mivel annak a széle is éppen olyan lesz, mint a dombormagaslatokon fúrott kutak, meg varázslatos is egyben, igen kábító bűzzel vonzó. Ha meg rokonaid törnek rád féltésből-szeretetből, akkor meg azok hullanak el mind egy szálig. Hiába is menekülnének bárhová jajveszékelve, sivalkodva – behullanak oda sorra kivétel nélkül, s ott haldokolnak majd lassú, emésztő halállal egy álló hétig is mardosva a pokol bugyraibéli kínoktól és egyéb túlvilági borzalmaktól elárasztottan . . .”

Ennyit mond az Idegenség idegesen hadarva, uralkodó hanghordozással tulajdon tetőd alatt.

Bárki megértheti, átérezheti, megsejtheti mindebből a közvetlen veszély közelségét.

A semmitől vissza nem riadó Idegenség – bár a sebláz fojtogatása eméssze szüntelen, csillapíthatatlanul – könyveidből rak máglyát a szoba közepén. Akkor ő abban sem, mint semmi egyébben, nem lát értéket, megbecsülésre érdemlegeset. Az általa rakott láng meghívván hatalmas színházfüggöny nagyságúra dagad, mivel számos olvasott-olvasatlan betűrózse táplálja szüntelen, elhintett gondolatok energiája élteti és szítja szüntelen. Mindennemű locsolásnak makacsul ellenáll. Akár valami erős fákora, végül földobja a plafont, fölfeszíti a tetőt.

Így tesz tönkre, célzatosan, parancsszóra . . .

Ha van rengeteg porcelán- meg kristályedényed, azokat is összetördeli mind, szemed láttára, hogy ártalmadra legyen, hisz számára mindez nem érték, inkább összezúzandó cserép.

„MERT HIÁBA VETI KI A HÁLÓT  
MINDEN SZÁRNYAS ÁLLAT SZEMEI ELŐTT  
EZEK MÉGIS, VÉRÖK ÁRÁN IS ÓLÁLKODNAK,  
LELKÖK ÁRÁN IS LESELKEDNEK.”

Randa méretű, patkányrágta könyvféle ez a Példabeszédek, agyoncsaphatnám véle az Idegenséget könnyűszerrel talán, báris úgy hiszem.

Nyugalomra vágyva hát mérhetetlenül, úgy február havában kiválasztottam a Csönd szobáját, mely olyan éppen, mint a föld alatti pinceterem, s ott, azt hiszem, írogathatok, festegethettek kedvemre. Fény szüremlett be elegendő, a szajhák is eljárogattak mértékkel, mégis egyszer egy emberfigura-féle, nyilván az Idegenség megbízója, még inkább helyetese előhívatott a telifénybe, istenközelbe.

Egyedül és kizárólag a kő és fa védelmében köll bíznom ezentúl, gondoltam mindjárt, no meg a barlangok búvóhelyeiben.

Valóságos vadásztársaság jár-kél házam körül így februárelőn, a tél lepedőjével a vállukon láthatom őket szinte naponta. Fölkapaszkodok loppal egy igen magas toronyba, oly magasba mászok, hogy ottan már egyes-egyedül halottaimmal találkozhatok, akik rendre mind lábuk közé fogják a gót-francia templomtorony kihegyezett ceruzáját; legalul a két métermázsás műbútorasztalos tartja a terhet, az ő okos koponyája a fölötte szűkölő szőlőművelő ülepébe ér, azután következik az asztmás szélmalmos, akinek gipsz-lisztes üstöke – megengedhető módon – nem más, mint zakatoló agyveleje börtöne, lám, a cigányvérű zeneköltő partos farát támasztja. Látom, legeslegfölül a halottmosó Törökné; halotti lapátmarkában egyetlen elváltozott, rég eltávozott tétova testet szorongat, a szegény Simonét, aki e világon még a férje volt, de itt a templomtorony hegyén csenevész bábfigura, magatehetetlen kisgyerek a halottmosó markában . . .

Még feljebb már csak a kereszt villózik, akkora, mint valami behemót csontváz széjjeltárulkozó két karja.

Még följebb kapaszkodok, oda, egyetlen élő, ahonnan már mocorgó pálcikák csupán odalent a féregforma emberek.

Ezt láthatom százesztendősz gukkerom térségében; megjelenik a legelső, reám vadászó kutya hajlékom küszöbén, szimatoló orrát a földön húzza vérre szomjúhozva. De megjelennek íme, azok is sorjában, akik mögötte settenkednek sietve.

Megpillantom a legelsőt.

Kemény kis ökle van, beszorított furkósbottal, a második gyilok-bárdot tart, a további háborúbéli törfélét szorongat, aztán jönnek a pisztolyosok, a fekete-fintások, a puskások, s legutoljára előmutatkozik az is, akinek ujjai hihetetlenül hosszúak, a karja-keze erektől van erősen általtördösve, akár a diófa-lével fonákja. Bunkót ráz vérbosszútól üzelve tán, de jó még egy lemaradva.

Így lett ki a vadásztársaság.

A lemaradott liliomkézzel csákányt emelt volna menekülő fizikumomra, utána meg – csak most láthatom – mindazok, akik lepkefogóval soványka lelket szeretnék módfölött rabul ejteni. Ezek, a krónikás kedvéért, a pap, a hentes meg a kukacformájú városi bolond.

Körém mind szűkebb gyűrűt vonnának, sehol rajta bár egy szűk utcácskányi rés, általhágható kerítés, vagy alacsony tetőféle, átgörghető tűzfalom.

Éppen úgy tűnik, mintha csak mélységes borulás sötétítené be bíborra szemhatáromat.

Amikor végtére mindezek eltűnnek sorra, akkor toronyból való alászállásom után halk szavú, halálból tán visszalépő kém, vagy tán maga az Idegenség vastag zsáktakaróba burkolózva.

**„A TE SZEMEID ELŐRE NÉZZENEK  
ÉS SZEMÖLDÖKID EGYENEST,  
MAGAD ELÉ IRÁNYULJANAK”**

– olvasható a Példabeszédekben más helyütt. A hatalmas fóliáns pergamenlapjain gyertyafénynél.

A vad-csürhe lába mégis megtorpan néha, fölérzett szolgájuk-gazdájuk is, az Idegenség pedig közöttük ugrándozik veszettül, mintha akár emésztő tűzben sorvadozna éppen, de te már ekkor kényeskedve alattuk sétál-gathatsz vagy akár fölöttük patallérozatsz kedvedre, egyikük se vehet észre. Ébensötét körmenetük, agyafúrt hajtóvadászatuk semmi módon nem deríthet föl!

Mi lenne hát ez más, mint egyfajta eltávolodás, egy más irányú mozgás, olyan, amely fölment maradéktalanul a vallatás és a vallomástétel kitálálható kínjaitól.

Néhány másodperc, hogy újfent bezúrták ablakomat.

Megtehetik a jövőben is akárhányszor.

Mégis ellenszegüléssel élek velük szemben egészen idóm végezetéig. Lefekvés után még erősebb, vérszomjasabb kutyát, még sokkalta ügyesebb ellenkémekeket állítok ellenükben a késő éjszaka kormos ölén.

Mi ez, ha nem háborúidő . . .